

Koželuh (Koželuch, Kotzeluch, Goscheloch), **Jan Evangelista Antonín Tomáš** hudební skladatel, kapelník a pedagog, narozen 14. 12. 1738, Velvary, zemřel 3. 2. 1814, Praha.

Syn ševce Františka Koželuha. Jako malý navštěvoval základní školu ve Velvarech. Následně v roce 1751, pro jeho velké nadání v psaní, čtení a zpěvu, ho hrabě Filip Krakowský z Kolowrat poslal na jezuitské gymnázium v Březnici, kde studoval do roku 1757. Ve svém vzdělávání pokračoval na škole v Praze (pravděpodobně dvouleté studium filozofie v Klementinu, které bylo nejčastějším pokračováním gymnázia), kde byl žákem hudebního skladatele a houslisty Josefa F. N. Segera. V letech 1759–60 byl ředitelem kůru děkanského kostela sv. Bartoloměje v Rakovníku a ve Velvarech kantorem v letech 1760–61. Poté působil jako basista na pražských kůrech zvláště u sv. Víta. Po roce 1763 podnikl studijní cestu do Vídně, kde strávil několik let a byl žákem mnoha velkých osobností jako Florian **L.** Gassmann, Christoph **W.** Gluck a Johan **A.** Hasse. V roce 1766 byla při svatojánských slavnostech v Praze provedena jeho skladba pro dechovou harmonii. Po jeho návratu do Prahy učil vysokou šlechtu zpěv a hru na klavír. Po smrti Františka **X. Brixi** (1771) žádal o místo kapelníka u sv. Víta, ovšem neúspěšně. Také působil jako ředitel kůru v kostele sv. Františka na Starém Městě Pražském, který patřil řádu Křížovníků s červenou hvězdou (1776–77). Dlouhou dobu vedl chrámový sbor křížovníků, jehož členové byli považováni za jedny z nejlepších zpěváků. Tato sláva mu umožnila, že 13. března 1784 získal místo kapelníka u sv. Víta, které s velkou slávou zastával až do 3. února 1814, kdy ve věku 75 let zemřel. Ve své době patřil k nejuznávanějším českým skladatelům a vychoval mnoho žáků, kteří proslavili jeho jméno nejen ve své zemi, ale i v zahraničí a sami se stali významnými hudebníky, např. Josef Karel Ambrož a Leopold Koželuh.

Jeho tvorba by se dala rozdělit na dvě období. Ze začátku se věnoval skladbě oper – *Alessandro nell Indie* (Praha 1769, tenorová árie nahrána a uložena v *Musicae bohemiae anthologia* 54), *Demofonte* (Praha 1772, autograf uložen v pražském Národním muzeu). Obě tyto opery vycházejí z neapolské opery typu Johana A. Hasseho a N. Jommelliho a jsou vážného typu. Dále psal oratoria – *La Morte D^g Abel* (poprvé provedeno v Praze roku 1776 u Křížovníků), *Gioas, rè di Giuda* (Praha 1777, rukopis uložen v pražské konzervatoři). Ve druhém období se věnuje převážně chrámové hudbě a zde také vznikají jeho stěžejní díla. Napsal 45 mší, 5 rekviem, litanie, kantáty a chrámové vložky. Také psal koncerty pro sólové nástroje – např. *Koncert pro fagot a orchestr C dur*, *Koncert pro hoboj a orchestr F dur*, *Koncert pro klarinet a orchestr Es dur*. Dochovalo se na 400 jeho skladeb, které jsou uloženy v Národním muzeu v Praze, u sv. Víta, na Strahově, Na Slupi, u Křížovníků, u sv. Jakuba, v zámecké sbírce v Roudnici, Třeboni, na děkanství ve Velvarech, v Náměšti nad Oslavou, Kroměříži a v Hudebním archivu Moravského zemského muzea v Brně (některé skladby se zde nachází bez křestního jména, takže nelze určit, kterému Koželuhovi náležejí).

Literatura:

I. Lexika

ČSHS.

Dlabacz

PHSN

Wikipedia

II. Ostatní

Mikulášová, Ludmila: Johann Anton Koželuch (1738-1814) – Život a dílo (Praha 2014).

<https://beliana.sav.sk/heslo/kozuluh-jan-evangelista-antonin-tomas>

Nikola Kovalová